

MÜSLÜMANIN HAKLARI VE GERÇEK İMAN

el-Hamdulillâhi Rabbi'l-âlemîn. Ves-salâtu vesselâmu âlâ seyyidinâ muhammedin ve âlihi ecma'în ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'dü

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-hadîsi kitâbullâh ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerra'l-umûri muhdesâtuhâ ve külle muhdesetin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin ve sâhibehâ fî'n-nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl;

*خَمْسٌ مِنْ حَقِّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ: رَدُّ التَّحِيَّةِ،
وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ، وَشُهُودُ الْجِنَازَةِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ،
وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ إِذَا حَمَدَ اللَّهَ*

Hamsün min hakkı'l-müslimi 'ala'l-müslimi reddü't-tahiyyeti ve icâbetü'-

da'veti ve şühûdü'l-cinâzeti ve 'ıyâdetü'l-merîdi ve teşmîtü'l-'âtısı izâ hamidellâhe..¹

Sadaka resûlullah fî-mâ kâl ev ke-mâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

es-Selâmu aleyküm ve rahmetullâh.

Allahu Teâlâ hazretlerinin selâmı, rahmeti, bereketi dünya ve âhirette üzerinize olsun. Rabbim iki cihanda rahmetiyle sizlere ve bizlere muamele eyleyip iki cihan saadetine sizleri ve bizleri nâil eylesin. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in mübarek nasihatlerini, hadislerini okumak, dinlemek üzere toplanmış bulunuyoruz.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına ve açıklanmasına geçmeden önce Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'e sevgimizin, bağlılığımızın bir nişanesi olmak üzere, rûh-i pâkine hediye olsun diye ve onun cümle âlinin ve ashâbının ve etbânının ve ahbâbının ruhlarına hediye olsun diye; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullahın ve hâsseten Ümmet-i Muhammed'in mürşitleri olan ulemâ-ı muhakkıkîn, verese-i nebî, sâdât ve meşâyih-i turuk-ı aliyyemize hediye olsun

diye; kendisinden feyz alıp yetiştiğimiz hocalarımızdan hâsseten Muhammed Zahid hocamızdan ve sâir hocalarımıza kadar büyüklerimizin ruhlarına hediye olsun diye; uzaktan ve yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere şu mescide gelmiş olan siz kardeşlerimizin de, âhirete göçmüş olan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhlarına hediye olsun diye; bu beldede medfun bulunan mü'mininîn mü'minâtın ve bu beldeleri fetheden fatihlerin, şehitlerin, gazilerin, mücahitlerin ruhlarına hediye olsun diye; nihayet biz yaşayan mü'minlerin de Rabbimiz'in rızasına uygun yaşamamız ve O'nun huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varmamız nasip olsun diye bir *Fâtiha*, üç *İhlâs-ı Şerîf* okuyalım, sonra başlayalım, buyurun.

a. **Peygamberimizin s.a.s. Eğitim Metodu**

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin demin metnini okumuş olduğum ve bu dersin ilk hadisi olan hadîs-i şerîf, müslümanın müslüman üzerindeki haklarına dairdir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bu haklardan bazılarını şöylece sıralamış. Peygamber Efendimiz'in eğitim metodunu bili-

yorsunuz. Karşısındakinin aklının kabul edeceği, alacağı kadar, hatırdaki kalacak kadar söyleyip keserdi. Uzatmazdı sözü. Özlü, kısa, hatırdaki tutulması, ezberlenmesi kolay tarzda konuşurdu. Bir konuyu eline aldığı zaman, o konunun bütün teferruatını, kenarını köşesini uzun boylu anlatsa saatler sürer; o metotla hareket etmezdi Peygamber Efendimiz.

Kısaca, hemen herkesin kavrayabileceği tarzda konuşurdu, bazen sözünü üç defa tekrar ederdi. Ağır ağır, ağır ağır, tane tane konuşup her sözü sayılabilecek, herkes tarafından duyulabilecek kadar net olurdu. Daha başka, halkın kolay anlaması için teşbihler, benzetmeler, meseller, misaller vererek anlattığı da olurdu.

Burada diyor ki Peygamber Efendimiz; “Müslümanın müslüman üzerinde beş tane hakkı nedir?” Yani hak deyince ver hakkımı deriz ya; öteki müslüman ondan onu almaya müstahak oluyor. Beriki müslümanın da onu yapması lazım geliyor. Birisine vazife oluyor birisinin de onu beklemek, hakkı oluyor.

Birincisi nedir?

Reddü't-tahiyyeti. “Selâm verdiğin zaman alacak.” Bir müslüman bir müslümana

selâm verdiği zaman alacak. Selâm almazsa olmaz. Selâmı ya aynen alacak ya da daha güzel bir şekilde iade edecek, daha fazlasıyla alacak.

Mesela o sadece *es-selâmü aleyküm* dediyse o ötekisi ve *aleyküm selâm* diyecek. Veya *es-selâmü aleyküm ve rahmetullâh* diyecek. Veyahut o *es-selâmü aleyküm ve rahmetullâh* dediyse ötekisi de *es-selâmü aleyküm ve rahmetullâhi ve berekâtühû* diyecek biraz daha arttırıp, ilâveli; faziletli vermesi tavsiye olunur. Ama hiç olmazsa dengi olacak; denginden aşağı olmayacak veyahut cevapsız bırakmayacak selâmını! Selâm verdi, almadı; selâm verdi, sırtını döndü; o tebesüm etti, ötekisi kaşını çattı; berikisi elini uzattı, ötekisi elini geri döndürdü... Olmaz.

Darılıyorlar, barışmıyorlar, barıştırmak isteyince geri geri kaçıyorlar. Barıştırdıktan sonra da kin devam ediyor; olmaz. Bizim dinimizde her şey Allah rızası için yapıldığından küçük hesaplara bakmayacak müslüman. Yaradılanı Yaradan'dan dolayı affedecek, Allah rızası için; "Peki ben hakkımın tamamını almasam da olur, vazgeçtim; tek Rabbim benden razı olsun." diyecek. Sistem böyle çalışı-

yor... Bizim müslümanlar arası sistem böyle çalışıyor. Ve müslümanın müslümana mutlaka sevgi saygı gösterip onunla yumuşak ilgiler, tatlı ilişkiler içinde, güzel dostluklarla, ahbablıklarla yaşamını götürmesi tavsiye ediliyor.

Bir müslümanın bir müslümana haydi kızgınlığı kolay kolay geçmez, diyelim, üç günden fazla darılması câiz olmuyor! Yani üç gün biraz canı sıkılsa, küsse, darılsa bile üç günden sonra artık o küskünlüğü devam ettirmesi helâl olmaz, diyor Peygamber Efendimiz.² Helâl olmaz! Darılmayacak, gelecek gidecek. Eğer kusuru varsa söylesin. Sende ben bir kusur görüyorum aziz kardeşim; şunu düzelt desin. Darılmak yok! Kusuru gördük mü düzelteceğiz. İyilik gördük mü biz de onu yapmaya çalışacağız, özeneceğiz. Müslümanlar arasında çatlaklık, ayrılık, gayrılık, tefrika, bozgunculuk, fitne fesat olmayacak. Ana prensip bu.

Onun için bize göre şimdi basit gibi görünen selâmlaşma İslâm'da fevkalâde, üzerinde önemli durulmuş bir iştir. Müslüman müslümana selâm verecek.

Çok da faydasını görmüştür bunun; yolda hiç görmediğin insana, hiç tanımadığın, daha önceden hiç bilmediğin, buluşmadığın kimseye bile bakarsın *es selâmü aleyküm* dersin, geçersin. Müslümanlar böyledir ve böyle olduğu için de müslümanlar birbirleriyle kolay dost olur, kolay ahbablığı ilerletirler; gittikleri yerde sıkıntı çekmezler. Hemen bakarsınız din kardeşleri onları kucaklar. Hacca giden insanlara bakarsınız; indikleri kasabalarda, ahâli hemen alıvermiş evlerine misafir edivermiş, sanki 40 yıllık can ciğer kardeşmiş, arkadaşmış, ahbabmış gibi dost oluvermişler. Bu güzel alışkanlık dolayısıyla hatta bizim memleketimize gelen yabancılara bile biz ve öteki müslüman ülkelerin müslümanları misafirperverlik gösterirler. Evlerinde barındırırlar. Halbuki başka kavimlerin böyle yapmadığını, gayet soğuk davrandığını duyuyoruz.

İsveç'e gitmiştim geçen aylarda dergilerimizin işlemleri ve tanıtılması için, orada anlattılar. İsveçliler bir misafirin evlerine yemek vaktinde gelmesinden hoşlanmazlar, bayağı suratlarını asarlarmış. Halbuki biz, "Oh hoş geldin, buyur, çorbayı beraber içe-

lim.” deriz. Hatta sokakta görsek çağırırız; onlar hoşlanmazlar, dediler. Hatta gelse bile içeri; haydi bakalım, gel, gir buyur deseler bile, “Bizim yemek yememiz lazım bir dakika müsaade et.” derlermiş, öbür tarafa giderlermiş mutfakta tıknırlarmış, bunlar burada beklermiş. Tabii bize göre garip, onlar için gayet normal, evlerinde misafiri sevmezler, diyorlar yani, evlerine misafir gidilmesini, misafir almayı sevmezler.

Biz kendimizi başka topluluklarla, kavimlerle mukayese ettiğimiz zaman İslâm’ın bize ne kadar büyük edepler, ne kadar güzel ahlâk, ne kadar güzel örf adet, ne kadar güzel an’ane verdiğini o zaman daha iyi görüyoruz, başka milletlerle mukayese ettiğimiz zaman. Namus terakkimize bakıyoruz *elhamdülillah*, ailenin sağlamlığına bakıyoruz *elhamdülillah*, misafirperverliğimize bakıyoruz *elhamdülillah*, dürüstlüğümüze bakıyoruz *elhamdülillah*... Bunlar bize İslâm’dan gelmiş olan büyük kıymetler. Bu kıymetleri insan başka ülkelerde anlıyor. Başka ülkelere gittiği zaman, başka ülkelerin ahâlisinin arasına karıştığı zaman, onların örflerini, âdetlerini,

acayip işlerini gördüğü zaman daha iyi anlıyor.

Alman usulünü bilirsiniz; herkes kendi parasını verecek, İngiliz usulünü bilirsiniz; evine babası gelse bile yedirdiği yemeğin faturasını çıkartıp önüne koyacak... Allah Allah! Kırk yıl anası babası kendisine bakıyor da evlat annesi babasını alıp bir yemeğe götürdüğü zaman faturasını tabağının altına koyuyor. Buna insanlık demezler, buna medeniyet demezler! İnsanlık dışı, İslâm dışı olduktan sonra insanlık dışı oluyor. *Elhamdülillah 'alâ ni'meti'l-islâm*. Bizim müslüman olmamızı nasip eden Allah'a hamdolsun.

Allahu Teâlâ hazretlerinin üzerimizde nimeti çoktur; şu temiz hava, şu pırıl pırıl güneş, şu dağlar, şu deniz, şu ova, şu göl... hepsi nimettir, sıhhat, âfiyettir. Ama bu nimetlerin hepsinin üstünde gerçekten en büyük olan nimet bizim müslüman olmamızdır. Bundan daha büyük nimet olamaz.

Evet, bu devirde müslüman olmak biraz zordur. Hatta ilerde, kıyâmete yakın zamanda, “Âhir zamanda insanın müslüman olması, eline şöyle bir avuç ateşi alıp da ateşi tutması gibi olacak, o kadar zor olacak!” diye

hadîs-i şerîflerde de bildiriliyor.³ Çünkü iyiler ayakaltında kalacak, kötüler başa geçecek. İyi işler kötü sayılacak, kötülükler iyi sayılacak. Halkın rezili, rüsvası, aşağılık, soysuz takımı tepeye çıkacak, hakikaten iyi olan insanlar aşağı gidecek. Her şey ters [olacak âhir] zamanda, o zaman da tabii herkes müslümanlara düşman olacak. “Vay bu müslüman!” diye yorgun öküzün samana baktığı gibi yan yan bakacak...

Elhamdülillah bizim memleketimizde bir büyük insanlık tarihi, bir örf âdet var da ama şu Orta Doğu’ya, Uzak Doğu’ya bakarsanız; bir gecede o Assam eyaletinde beş bin tane müslümanı kesiverdi geçti adamlar. Yani utanmadılar da sıkılmadılar da yüzleri de kızarmadı. Dünyadan da herhangi bir reaksiyon olmadı. Bir afyon çekici esrarkeş, hippî İngiliz burada haklı olarak bizim polis tarafından yakalanıp da hapse tıkılrsa; İngiltere ayağa kalkıyor oturuyor, elçiler harekete geçiyor, yer yerinden oynuyor da; orada beş bin altı bin masum çoluk çocuk kadın hücumu uğradı, evlerinde kıtır kıtır kesildi de dünya gık demedi!

Neden?

Eh Hinduların arasında Assam eyaletinde müslümanlar yaşıyor, çevrede hindular, Hintliler fazla. Hint hükümeti de geriden geriden kışkırtıyor; orada onlar azınlık şeyi [psikolojisi] içinde o mağduriyete uğradılar, şehit oldular, mazlumen öldürüldüler. Bulgaristan'da biz onları yedi asır bakmışız, kesmemişiz, sürmemişiz, atmamışız; onlar bize yarım asır hayat hakkı tanımadılar; köylerimizi bastılar, şahıslarımızı öldürdüler, kadınlarımızı yağmaladılar, kızlarımızı vermiyorlar, çocuklarımızı kendi komünist terbiyesiyle terbiye ediyorlar, isimleri değiştiriyorlar, müslümanları kiliseye kaydediyorlar, neler oluyor...

Demek ki memleketimizde *elhamdülillah* rahatlık var ama dünyanın başka yerlerinde öteki kardeşlerimiz bin bir türlü sıkıntı çekmekte.

Allah zulmü yeryüzünden kaldırsın, zalimleri mahveylesin, mazlumlara da yardım eylesin. Ne diyelim başka diyecek şu anda bir şey olmuyor. Zalimlerin yardımcılara da Allah akıl fikir versin. Yarın rûz-i mahşerde Rabbimiz'in huzuruna nasıl çıkacaklar ve nasıl hesap verecekler bilmem!

Birincisi, müslüman müslümana selâm verdiği zaman ötekisinin selâmı alması lazım. İkincisi;

b. Davete İcabet Zorunludur

Ve icâbedü't-da'veh. "Müslüman öteki müslümanı davet ettiği zaman berikisi davetine gitmeli."

Allah Allah! Nasıl hak, nasıl vazife! Görüyor musunuz İslâm ne kadar faziletli bir din!

Hak neymiş?

Davet eden kimsenin davet edilenin üzerinde hakkı var. Yani ben diyorum ki sana;

"Haydi bu akşam bizim eve gidelim, bizim fakirhanede bir çorba içelim..." Sen bana mecbursun, davetime icabet etmeye, müslümanсан mecbursun. Benim de hakkım oluyor, yani sen reddedemezsin bunu, diye hakkım oluyor. Avrupalılar bunu duysalar; "Ya Allah Allah! Ne biçim şey!" derler. İslâm'ın fazileti bu. Yani ne kadar güzel bir din ki davet etmeyi bir kere faziletli bir şey diye koymuş ortaya. Tabii davet etmek sevaptır.

Ben neden davet ederim?

Allah rızası için davet ederim, geldiği zaman da yedirdiğim içirdiğim rûz-i mahşerde benim mizanıma konulacak, ben sevap kaza-

nacağım. Ama ötekisi de gelmek zorunda. Nasıl zorundalık koymuş yani İslâm'ın güzelliğini buradan anlayıverin. Bir de Almanlara bakın, birde İsveçlilere bakın ondan sonra siz kendiniz kararınızı verin.

Bir kardeşiniz sizi çağırırsa davetine icabet edin, inat etmeyin, ısrar etmeyin, ters yüz göstermeyin. Peygamber Efendimiz diyor ki; Bir deve paçasına; yani devenin kemiği kaynatılacak, paça yemeği cambur cumbur su... Biraz ekmek de bulurlar mı bulmazlar mı, basit bir yemek... “Bir deve paçası kaynatmasına beni çağırırsalar bile giderim!” diyor.⁴ Yani “Ben peygamberim, Allah'ın sevgili kuluyum, bana bir ziyafete çağırıldığım zaman, kuzular çevrilmeli, kızartmalar yapılmalı, pilavlar yığılmalı, şöyle izzetler böyle ikramlar olmalı!..” demiyor Peygamber Efendimiz. “Bir paça yemeğine çağırılsam giderim.” diyor.

Bir keresinde birisi çağırmanın sevabını umarak, Efendimiz'i çağırmış evine, yemek yok, sirke koymuş. Önüne sirke koymuş. Tabi hurmayı atarsın suyun içine foşur foşur, foşur foşur kaynar o, sirke olur, kolay bir şey.

Hurma zaten biraz taze oldu mu durmaz, kurursa durur. Sirke kolay, basit ve çok olan bir şey. Sirke koymuş bir tabağın içinde Peygamber Efendimiz sirkeye banmış çıkmış; “Sirke ne güzel gıdadır, sirke ne güzel gıdadır.”⁵ diye onun gönlünü alacak şekilde konuşmuş.

Neden böyle ziyafet çekmek de güzel oluyor, ziyafete gitmek de mecburi oluyor, vazife oluyor?

Bunlar müslümanların samimiyetlerinin artmasına vesile olur, birbirleriyle daha çok sevişmelerine, birbirlerini daha iyi tanımalarına, birbirlerine daha iyi bağlanmalarına vesile olur.

Eğer sen benim yemeğime gelmezsen, ben senin evine gitmezsem birbirimize karşı samimiyetimiz olmaz; “Bana ne yahu!..” deriz, geçer gideriz. Ama birbirimize gittik mi “Ha, biz onun evinde yemek yemiştik, o benim samimi arkadaşımıdır...” deriz, yardımına koşarız, beraberce müşterek iş yaparız.

Samimiyetin, samimi dost olmanın bir adımıdır; bir eve gidip de orada yemek yemek samimiyetin nişanesidir. O bakımdan

sizler de elinizden geldiğince -çok fazla külfetli olmasına da lüzum yoktur- hem evinize misafir alın, İbrahim *aleyhisselâm* hiç misafirsiz oturmazmış sofraya, hem de siz çağrıldığınız zaman gidin.

Misafir çağırdınız zaman gücünüzün yettiği kadar ikram ederseniz iyi olur. Misafire ikram etmek iyidir ama gücünüzün üstünde hazırlık yapmak gerekmez, hatta yasaktır; bizim dinimizde takatin fevkinda gelen misafire aşırı ikram etmek uygun görülmemiştir.

Neden?

Çünkü aşırı ikram etmeye alıştıırırsan hem misafir aşırı ikram görmediği yerde yüzünü kırıştırmaya alışmış olur hem de sen evinde böyle aşırı ikram olmadığı zaman misafir çağırmaktan çekinirsin. Evde bir şey yok ki ne diye çağırayım dersin.

Evde bir şey olmaz olur mu, ben gelsem senin evde dolabını karıştırsam neler çıkar?! Aşağı tarafa baksak neler çıkar. Evlerimiz yiyecek doludur, kışlık doludur... Hiç yok dediğimiz zaman en aşağı sekiz on çeşit şey koyarız masanın veya sofranın üstüne. Peynir olur, zeytin olur, biber olur, domates olur, tuz olur, ekmek olur... Yani onların hepsi ni-

met değil mi? *Elhamdülillah* elbette onlarla bir ağırlanma olur.

Peygamber Efendimiz evine gelirdi de bazen;

“Yiyecek bir şey var mı?” diye sorardı;

“Yok yâ Resûlallah.”

“Ha, ben de zaten oruca niyet etmiştim.” diye o gün oruca niyet ediverirdi.

“Var yâ Resûlallah.” dediği zaman da böyle bizim gibi baklavalar, börekler, çörekler, kaymaklar, kadayıflar çıkmazdı ortaya. Eh işte, biraz süt gelmiş, verin bakalım içeyim derdi, süt içerdi, tamam. Bu kadar.

Bir keresinde Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* açlıktan -kaç gün yemek yemediyse- bayılmış, Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz’e gitmiş, demiş ki;

“Yâ Ebû Bekir! Sana Kur’an okuyayım da dinle bakalım hatam ve yanlışımda var mı?”

“Oku!” demiş o da, dinlemiş; yanlıştın yok demiş.

Peki, öyleyse Allah’a ısmarladık.

[Kur’an okumaktaki] maksadı, [karnı] aç... Evine gittiği zaman o bir şey ikram eder de yerim, diye; [maksadı] oymuş; karnını doyurmaya vesile olur diye. Demek ki Ebû

Bekr-i Sıddîk Efendimiz ki, Peygamber Efendimiz'le tanıştığı zaman yanında 90 bin altını vardı, misafire ikram edecek bir şeyi yokmuş ki evinde çıkartamamış.

Hız. Ömer'in yanına gitmiş; o evden çıkmış öteki eve gidiyor.

"Yâ Ömer! Sana biraz Kur'ân-ı Kerîm okuyayım. Bakayım yanlışıım var mı? Beni bir kontrol et." filan demiş, orada da okumuş; Hız. Ömer;

"Yok!" demiş.

Hız. Ömer'in bilmesi, benim ondan daha iyi Kur'ân-ı Kerîm bildiğimi düşünmesi lazımdı, bunda bir başka maksat var, bu başka bir sebeple gelmiş demesi lazımdı, diye böyle naklediliyor okuduğum kitapta. Oradan da çıkmış, oradan da ikram yok. Demek ki Hız. Ömer'in evinde de bir şey yoktu belki. Belki farkına varamadı belki de evinde bir şey yoktu.

Nihayet halsiz mecalsiz yolun kenarına yığılmış. Sıcak, açlık, takatsızlık... yolun kenarına yığılmış. Biraz sonra böyle bir ayak sesi duyunca Resûlullah Efendimiz olduğunu anlamış sesinden, kokusundan; nasıl anladıysa. O Peygamber, o sahabe. Onlar müstesna

insanlar, zıp diye zıplamış, canına can katılmış, kalkmış. Peygamber Efendimiz gözünün ucuyla kendisine bakmış ki, bir şey demeden, “Gel!” demiş, işaret etmiş.

Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* Peygamber Efendimiz’in peşinden gidiyor hâne-i saadete. Peygamber Efendimiz;

“Evde ne var?” diye soruyor.

“Bir tas süt var yâ Resûlallah.” diyorlar.

“Getirin!” diyor.

Getirin dediği zaman o tası götürüp Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’a; “İç bakalım buyur!” diye veriyor. Tabii o aç, kaç gündür aç, karnı boş; içmiş içmiş içmiş... “Yine iç!” demiş, içmiş içmiş içmiş... “Yine iç!” demiş filan. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*, “Sütü kadar içtim ki karnım düz oldu!” diyor. Yani içine doğru böyle çökükken, karnı sırtına yapışmışken; çok içmiş içmiş içmiş de böyle düz olmuş, bizim göbekli değil de düz olmuş, o kadar içmiş ki göbekli olmuş.

Onlar öyle yaşamışlar, öyle mahrumiyetler içinde öyle sevaplar kazanmışlar. Bizler de nice nimetler içinde yaşıyoruz da her gün işimiz Allah’a isyan. Allah’ın nimetlerini yiyoruz yiyoruz da daima Allah’a isyan ediyoruz.

Hiç Rabbimiz'in huzuruna çıkacağımızı, hiç hesap vereceğimizi düşünmüyoruz. Hiç bizim bu yarın halimiz nice olur? Allahu Teâlâ hazretleri bu yaptığım edepsizlikleri bana sorarsa nasıl cevap veririm diye oturup da kara kara düşünen insan göremiyoruz. Herkes gülmenin, eğlenmenin peşinde! Acaba bugün nereye gitsem, nasıl bir eğlence bulsam?!.. Karagözün perdeye çıkıp da "Yâr bana bir eğlence..." diye bağırdığı gibi, millet sabah oldu mu bugün bana bir eğlence, acaba nerede nasıl eğlenirim, diye onun peşinde. Veyahut nereden para kazanırım? Aldatmaca, dolandırmaca, hırsızlık, arsızlık, rüşvet, edepsizlik, kandırma, hayalî ihracat şunu bunu. Hepsi...

Hepsi neden?

Dünya hırsından, para hırsından. Parayı kazanacak, parayı kazandı mı para her şeyin anahtarı! Bara da gider, pavyona da gider, içki de içer, ziyafet de çeker kendisine, bu gece krallar gibi yaşadım der. Ama yarın âhirette ne duruma düşeceğini düşünmez.

Allah akıl fikir versin cümlemize. Günahlardan hepimizi korusun, hepimizi edepli ârif, zarif kul eylesin, ömrümüzü Rabbimiz'in rıza-

sına uygun geçirmeyi, her anımızda onun rızasını düşünmeyi, her işimizi ona göre yapmayı cümlemize nasip eylesin.

[*Ve şühûdü'l-cinâzeti.*] “Vefat ettiği zaman [cenazesine katılacak.]” Selâm verdi mi selâmını alacak, davet edildi mi davetine gidecek, müslüman kardeşi ölürse onun cenazesine katılacak. Cenaze namazını kılacak, kabre götürecek, gömecek... filan. Yani cenaze ile ilgili görevler nelerse onları, vazifeleri yapacak.

Bir müslüman bir diyarda ölse; Sapanca'da bir müslüman öldü diyelim. Yunus Emre'nin şiiri gibi;

Bir garip öldü diyeler,

Üç günden sonra duyalar.

Üç günden sonra duysalar millet veya duymasa, garip ortada kalsa, kimse cenaze namazını kılmasa, ne olur?

Bütün Sapanca ahâlisi günahkâr olur. Hepsi mesul olur, hepsi vebal altında kalır. Bir müslümana son vazifelerini yapmadı da bunu defnetmediler diye bütün ahâli, gören de görmeyen de, silme, bütün ahâli mesul olur, hepsi vebal altında kalır. Ama bir grup kalkar o vazifeleri yapar, onu gömerse herkes

vebalden kurtulur. Müslümanın müslüman üzerindeki vazifelerinden birisi de son vazifesini yapmak, cenazesini yıkamak, kefenlemek, namazını kılmak ve defnetmektir. Bu da son vazifedir.

Tabii biz buna şimdi son vazife diyoruz ama aslında son vazife bitmez. Son vazife ölümden sonra da dua etmektir, ailesine yardımcı, çocuklarına göz kulak olmaktır, yetimlerini koruyup kollamaktır, yanına alıp bakmaktır, hayır ile yâd etmektir, şerrini söyleyene karşı savunmaktır... Daha vazifeler bitmez ama hani ölmesi onun hayatının son olduğundan, onun için son vazife denmiş galiba. Demek ki cenaze işlerini yapacağız.

c. Çocuklarımı Neden İmam Hatibe Gönderdim

Bizim imam hatip okulları açıldı, çocuklarımızı dinini öğrensinler diye imam hatip okuluna gönderdik. Ben de çocuğumu oraya gönderdim. Zekiydi, çalışkandı, söyleydi böyleydi ama dinini öğrensin diye imam hatip okuluna gönderdim. Sonra benim elimden çıkıp da bana âsi olmasın, Allah'a âsi olmasın, günahlı yollara sapmasın, dinini öğrensin de Allah'tan korksun da Rabbimiz'in rızasına

uygun ömür geçirsin, diye imam hatip okullarına gönderdik. O imam hatip okullarındaki dinsiz hocalardan çektiğimizi bir biz biliriz bir de Allah bilir!

Bir Almanca hocası vardı, herhalde gerberdi gitti! “Ey vatan hainleri! Buraya ne gelirsiniz?!” diye başlarmış derse. Almanca hocası ders verecek bizim çocuklara, sınıfa girdiği zaman hitâbı öyle. “Ey bu memleketin sevgili evlatları, istikbalin teminatı olan gençler mençler!” filan demiyor da, “Ey vatan hainleri!” diyor.

Niye vatan haini oluyormuş bizim çocuklarımız?

İmam hatip okuluna gittiği için... İmam hatip okuluna gitmeseydi, kumarhaneye gitseydi, futbolla, eğlenceyle vakit geçirseydi, haylazlık etseydi, komşunun kızıyla işaretleşseydi, futbolcu, daha başka şey olsaydı; o zaman makbul olacaktı demek ki!.. Kendisi imansız olduğundan [konuşmaya böyle başlıyor.]

Sonra bizim imam hatipli talebelere etrafındaki tanıdıkları ve yine bazı hocalar yanaşıp;

“Ölü yıkayıcısı mı olacaksınız?!” [diye] söylerlermiş. Zaten oradan aklıma geldi de onun için söylüyorum.

“Ölü yıkayıcısı mı olacaksınız?”

Tabii çocuk ilk başta böyle bir soruya ne der?

“Yok yâ...” filan der, -hemen, gayriihtiyarî- “Yok yâ...Ne münasebet?!” filan der. Halbuki böyle bir soruya en güzel cevap;

“Evet! Evet ölü yıkayıcısı olacağım. Yani senin bir yakınının ölse, sen yıkamayacak mısın, sen son vazifeni yapmayacak mısın? O kadar mı hainsin, o kadar mı zalimsin, o kadar mı vefasızsın?!.. Öldü diye hiç yüzüne bakmayacaksın da sokakta mı çürüyecek? Elbette ölü yıkayıcısı olacağım!..” diyebilmek lazım ama çocuk tabii küçük olduğundan böyle yüklenince imam hatip okulundan soğur, sınıfa gitmez, derslere girmez, okuldan kaçır. “Baba beni ille de başka okula ver!..” der filan filan. Yani bunları böyle çok duyduk.

Müslümanın müslümana karşı ölümü dolayısıyla da vazifeler var; insanlığın gereği, ölümü dolayısıyla da ona olan vazifelerimizi yapmaktır. Bu insanlık görevidir. Hepimizin

onun için cenaze yıkamayı öğrenmemiz lazım, herkesin, her müslümanın. Çünkü benim talebelerimden birisi Fransa'ya gitti. Havagazından zehirlenmiş zavallıcık; öldü. Üç beş gün sonra duydular; papazlar gelmiş, demişler ki;

“Haydi kardeşinizin kendi usulünüze göre cenaze işlemlerini yapın, kaldırın.”

O zaman da Fransa'ya giden talebeler azdı; şimdiki kadar böyle işçi dernekleri ve işçi mescitleri filan açılmış değil, organizasyonlar tamam değildi. Hiç kimse cenazeye nasıl muamele edilir bilmemiş. Ölü nasıl yıkanır bilmemiş. Bizim zavallı talebemizi, ölen talebemizi papazlara teslim etmişler, onlar da Hıristiyanlık usullerine göre ne ettilerse bu müslümanın cenazesine etmişler!

Yazıklar olsun o Fransa'da okuyan o talebelere ki o kardeşlerini papazlara teslim etmişler! O zavallılığa da ne kadar [yazık ki], kaderi öyleymiş, garipmiş ki diyâr-ı gurbette ölüyor da papazların elinde defnediliyor.

Kiliseye mi defnedildi, Hıristiyanların arasına mı defnedildi?

Bir müslümanın hıristiyanların arasına defnedilmesi uygun olmaz.

Neden?

“Hıristiyanlar kabirde azap görürler, azap görülünce onların feryâd u figânlarını insanlardan başka bütün cinler ve mahlûklar duyar!” diyor Peygamber Efendimiz.⁶ Bizler duymayız, biz sağırklar, biz körler, biz duygusuzlar duymayız da başka bütün varlıklar duyar onun o feryadını, o azabını.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* iki kabrin kenarından geçerken dedi ki; “Şu kabirdekiler azap görüyorlar!” Yani o azap görme işlemini Allah bazı kullarına gösterebiliyor. Peygamber Efendimiz’e göstermiş ama başka mahlûklar onun o feryadını, figanını, o azabını hissedip, duyup rahatsız olurlar. Tabii kişi ölünce, defnedilince o da duymaya başlar bu sefer.

“İnsanlar uykudadır, öldükleri zaman uyanırlar!” dediği gibi Hz. Ali Efendimiz’in... Öldüğü zaman, o zaman öteki ölünün ıstırabını duyar. Yanına gömülmüş; bir Ermeni, bir Yahudi, bir Rum, bir dinsiz, bir edepsiz... Kabirde ona azap başlıyor; bu yanında da öbür tarafında da beri tarafında da azap var... Feryatların, figanların, çığlıkların arasında o

müslüman orada mahvolur. Kabrinde azap görür. Onun için müslümanın kabrinin ayrı olması lazım. Eskiden müslüman mezarlığı ayrıydı, yahudi maşatlığı ayrıydı, hıristiyanların, ermenilerin bilmem kimlerin şeyleri ayrı ayrı yerlerdeydi.

Şimdi bir asrî mezarlık sözü çıktı. Ben şöyle düşündüm kendi kendime; geçtiğimiz senelerde bazı kelimelerin üstüne eğilip düşünüyorum.

Mezarlığın asrîsi ne oluyor?

Yani papyon kravat mı takacak, silindir şapka mı giyecek, frak mı giyecek?!..

Mezarlığın asrîsi ne olur, ne olur, ne olur... düşündüm.

Yani asrî insan deyince ne anlıyorsunuz?

Şöyle bir eğri pipo ağzında, başında bir silindir şapka, boynunda bir papyon kravat, sırtında frak, elinde bir baston, işte asrî bir insan!.. buyur, filan diye. Böyle şeyler anlıyorsunuz da asrî bir kadın, dans, caz, eğlence, şunu bunu bilen asrî bir genç filan... Mezarlığın asrîsini anlayamamıştım.

Acaba mezarlığın asrîsi nasıl oluyor; duvarları mı değişik oluyor, kapısı mı değişik oluyor?..

Sonradan kafama dank etti anladım; Yahudisi, Ermeni'si, Rum'u, Türk'ü, Kürt'ü, Acem'i harman.. Hepsi aynı kabristanda. Asrî mezarlık ondanmış. O zaman aklım başıma geldi, anladım.

Olmaz. E yapıyoruz biz, oluyor ama ölülerimize yazık ediyoruz.

Muhterem kardeşlerim!

Zaten bizim ölülerimiz de dirilerimiz gibi kıymetsiz. Geçen gün bir yerden geçiyordum; şöyle baktım bir kabristan gibi duvarları filan çevrili; dur şunların ruhlarına dua edeyim derken bir de baktım duvarın kenarında putu, haçı gördüm orada. Anladım ki hıristiyan mezarlığıymış.

Muhterem kardeşlerim!

Düşündüm, bizim memleketimizdeki gayrimüslim mezarlıklarının hepsi duvarlarla çevrili ve muntazamdır. Haydarpaşa garının yanında, geniş yüksek duvarlı, bahçeli, ağaçlı, yeşillik, güzel bir yer vardır, denize nâzır, manzaralı. Kimse kılına dokunamaz; İngiliz mezarlığıdır. Levent'in bilmem neresinde bilmem ne mezarlığıdır. Öbür tarafın aşağı tarafında bilmem ne mezarlığıdır, köprüünün ayağından yukarıya doğru kıvrılarak çıktığın

yerde sağ tarafta Yahudi mezarlığıdır... Kimse dokunamaz.

Neden?

Bir kere onlar kabirlerine, mezarlıklarına dokundurtmayacak tedbirleri almışlar, neleri almışlarsa. Ama bizim ölümümüzün de dirimizin de vefat edenimizin cenazesinin de kıymeti yoktur. Mezarlığının da kıymeti yoktur; yol geçer, bina yapılır, adam usulünü bulur gecekondular yapar üstüne. Haliç'in bütün öbür tarafı, Eyüp'ten öbür tarafı kabristandır, tarihi hazinedir orası. Her kabrin üzerinde bir yazısı vardır. Kim bilir hangi meşhur şahıstır! Kabirleri söküp söküp gecekondular bu tarafa yavaş yavaş, yavaş yavaş üreyip geliyorlar.

Neden?

Bizim ölümümüzün de mezarımızın da kıymeti yok da ondan. Buradan şu yol geçiyor, kıvrılıp geliyor. Geçen gün belediye reisi ile sohbet ediyorduk, o söylüyor;

“Üç tane kabristanı tarumar edip öyle geçiyor bu yol!..”

Yâ koskocaman arazi, sağdan geçir, soldan geçir öbür taraftan dolandır şöyle biraz; evlere dokundurma, kabirlere dokundurma...

“Hayır!” Diyor ki belediye reisi;

“Bizim ahâlimizde iş yok! Kaç defa anons ettirdik; yol geçecek bu hususları görüşmek üzere bakan gelecek; ey ahâli orada cenazesi olan kabri olan yakını yatan kimseler gelsin, dedik de kimse gelmedi, kimse hukukunu müdafaa etmedi...” diyor.

Maalesef çok kusurlu bir milletiz. Eğer büyük şehirlerde, mesela İstanbul’da kabristanları koruyabilseydik, şehrimiz yemyeşil bir şehir olarak kalırdı. Kabristanları bile korumadık, park da yapmadık bahçe de yapmadık. Beton, tuğla yığını, zevksiz, tozlu topraklı çamurlu yerler... Burası kabir, nasıl olsa ölmüş, ne olacak, ne zararı var!.. Sür greyderi güldür güldür, güldür güldür devir, kafataslarını, topladığın zaman bir çuvala doldurursun öbür tarafa atarsın!.. Olur mu böyle şey? Yani Almanya’da, Amerika’da, başka yerde [mezarlıkları] o kadar muntazam ki insan utanıyor, insan utanıyor.

Bizim Suudlular -Allah ıslah eylesin- o Medîne-i Münevvere’nin kabristanını hallaç pamuğu gibi attılar. Hz. Osman Efendimiz’in türbesini mahvettiler Fâtımâtü’z-Zehrâ Efendimiz’in türbesini mahvettiler. Türbelerle dolu olan kabristan -ki eski resimleri var-

şimdi dümdüz edilmiştir. Dümdüz, böyle bir arsa halindedir, hepsini yıktılar. Yabanî herifler! Ölünün de hukuku var. Ölünün de mesele, kabrinin üstüne basarsan ezâ görüyor, oranın yeşilliğini sökersen doğru olmuyor; mülkü var onun, orada hakkı var. Ona riayet edilmemiş oluyor.

Çok ıslaha muhtaç taraflarımız var. Kötü gördüğümüz şeyleri engellemek için çalışma yapmasını bilmiyoruz. Sadece bir burnumuzun doğrusuna, o gün yapacağımız işi düşünüyoruz; ne maziye ne istikbâli düşünüyoruz, ne dedemize hürmetimiz var, ne torunumuzu düşündüğümüz var. Bu gafletin sonu bilmem nereye varacak, Allah cümlemizi ıslah eylesin.

Ve ‘ıyâdetü’l-marîd. Dördüncü hakkı, “Hastalandığı zaman hastayı ziyaret etmesidir.” Müslümanın müslüman üzerindeki beş hakkından bir tanesi de hastalandığı zaman ziyaret etmesidir.

Selâm verince selâmını alacak, davet edince davetine gidecek, ölürse cenazesine katılacak, hastalanınca ziyaret edecek.

Filanca kardeşimiz görünmüyor beş gündür, on gündür; camiye gelmiyor, mahallede yok, acaba ne oldu?

Bilmem.

Olmaz! Soracaksın, araştıracaksın. Hastalanmış; hastalanmışsa ziyaretine gideceksin, elini alnına koyacaksın, geçmiş olsun diyeceksin, moral vereceksin, teselli edeceksin kendisinden dua isteyeceksin. Çünkü hastanın duası makbuldür. İyisin maşaallah, seni iyi gördüm, diyeceksin. Daha böyle tatlı sözler söyleyeceksin. O hasta, o öyle kapıya bakar durur. Sevdiğim bir insan gelse de, filan diye canı sıkılır. İhtiyacı vardır, malî bakımdan sıkıntıya düşmüştür, çalışamadığı için parası kıttır. Bir tabak içinde bir hediye götüreceksin, sevdiği bir yemeği götüreceksin, yiyecek... İşte bu da hastalara kaşı görevlerimiz.

Tabii yanında çok oturmayacaksın. Hastanın yanında da çok oturmamak lazım. Duasını filan istersin, kısa bir zaman sonra izin alıp ayrılırsın. Çünkü karnı ağrır, abdesti gelir, bakıma ihtiyacı vardır, uykusu gelir, çeşit çeşit problemleri olabilir... Yanında uzun boylu da durmamak âdaptandır.

Hasta kardeşi ziyaret etmenin çok sevabı vardır. Onun için zamanınızın bir bölümünü de tanıdıklarınızdan hasta olanlar varsa onları ziyarete tahsis ederseniz, cumartesileri, pazarları; iyi olur.

Bir hadiste okumuştum, yazdım. Cenazeye giden bir kardeşimize de, hastaneye giden birisine de verdim o da gitmiş hastaya okumuş; memnun olmuş.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri buyuruyor ki hadîs-i şerîfnde; “Hastanın iniltisi tesbihtir!” Ah, aman, ımm, bilmem ne; işte bu sanki *sübhanallah, el-hamdülillah, Allahuekber* diyormuş gibi, tesbih çekiyormuş gibi sevap. “Hastanın iniltisi tesbih, uykusu ibadettir!” Hor hor hor uyuyor ama ibadet sevabı alıyor. “Duası makbuldür!” Hasta olduğundan Allah’ın nazlı kulu oluyor. Allah razı olsun deyiverse sana Allah senden razı olur. Senin için bir dua etse duası kabul olur. “Hastanın duası makbuldür ve hastalıktan kalktığı zaman günahları silinir, defteri âmâl-i pâk olur, anasından doğduğu gün gibi temiz, pak olarak kalkar.”⁷

Bir de, hasta olmuş olduğu zaman zarfında, eskiden yapıp da hastalığı dolayısıyla yapamadığı ibadet ve taatlerini yapmış gibi Allah meleklerine sevap yazdırır;

O kulum sağlığında afiyetindeyken gece ibadetine kalkardı; yaz gece ibadeti sevabını.

Ama kalkamadı yâ Rabbi!..

Kalkamadı ama hastalığı dolayısıyla kalkamadı, yoksa kalkardı.

Pazartesi, perşembe oruç tutardı; yaz sevabını.

E, oruç tutmadı ama?

Tutmadı ama sıhhatli olduğu zamanlarda tutuyordu. Şimdi olsaydı yine tutacaktı diye. Öylece sağlığında yapmış olduğu ibadetlerin sevapları kendisine verilir.

Bir bakıma, hasta olmak mânevî bakımdan çok sevaplar kazanmaya vesile olduğundan sanki bir mükâfat gibidir. Mükâfat değil, Allah'tan hep sıhhat isteyeceğiz, âfiyet isteyeceğiz ama insan hasta oldu da sabredebildi mi çok sevaplar kazanır. Bunu da hastalara söyleyin ki mütesellî olsunlar.

Ve nihayet hadîs-i şerîfin beşinci bölümüne geldik. Peygamber Efendimiz'in bu

hadîs-i şerîf’inde müslümanın müslüman üzerindeki haklarından beş tanesi sayılıyordu.

d. Ümmet-i Muhammed’e Özel Hal

Ve teşmîtü’l-‘âtısı izâ hamidellâhe.
“Hapşırıldığı zaman *elhamdülillah* derse ona *yerhamukellah* diye bir hayır duada bulunmak da vazifedir!” diyor Peygamber Efendimiz.

Bu da bizim ümmete mahsus özel bir şey gibi oluyor. Hz. Âdem atamız *aleyhisselam* yaratıldığı zaman ilk önce bir hapşırılmış, hapşuu diye hapşırınca *elhamdülillah* demiş. Melekler de ona *yerhamukellah* diye cevap vermişler, o zamandan kalma bir şey oluyor ama herhalde yahudilerin ve hıristiyanların bunları yaptıklarını sanmıyorum. Biz de, bir insan hapşırınca *elhamdülillah* diyecek. Kendisini tutamaz, bu içinden bir patlama tarzında gelir, ağzını mümkünse kapasın, mendille veyahut elle çünkü etrafa saçılır şeyleri.

Şöyle ağzını tutup bir hapşuu dediği zaman *elhamdülillah* diyecek. *Elhamdülillah* diyecek, onu duyan kimse *yerhamukellah*, “Allah sana merhamet eylesin. Rahmetini ihsan eylesin!” diye dua edecek. O da *yehdinâ ve yehdîkümullah*, “Allah sizi de bizi de hidayetine erdirdin, hidayetinde dâim eyle-

sin!” diye dua edecek. Bu da hapşırmanın âdabıdır. Hapşırmak şifadır filan diye doktorlar, veyahut bazı kitaplarda böyle yazılmış, söylenir.

Esnemek tembellik, gaflet alameti olduğundan makbul değildir ama hapşırmakta bir beis yoktur. Tutmamak da lazım, hapşırmak geldiği zaman şöyle içini sıkmamak lazım. Engellemeye çalışmak doğru olmuyor, ağzını kapatarak mendille filan hapşırabilir. Bu da bir vazife oluyor hamd ettiği zaman. Hamd etmezse şey [dua] yok, hamd edene *yerhamukellah* demenin sevabı büyük.

Bir hadîs-i şerîf okumuş olduk. İbn Mâce'den gelen Ebû Hüreyre *radiyallahu anh*'ın rivayet ettiği bir hadîs-i şerîfti bu. Müslümanın müslüman üzerindeki haklarından beş tanesi sayılıyordu: “Selâm verince selâmına karşılıklıta bulunmak, davet edince davetine gitmek, vefat ederse vefatı cenazesinde bulunmak, hizmetlerini yapmak, hastalanırsa ziyaretine gitmek, hapşırıldığı zaman hamd ederse *yerhamukellah* demek.” diye sayılmış.

Bir hadîs-i şerîf daha okuyup geçeceğiz.

خَمْسٌ مِنَ الْإِيمَانِ مَنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ شَيْءٌ مِنْهُ فَلَا
إِيمَانَ لَهُ التَّسْلِيمُ لِأَمْرِ اللَّهِ، وَالرِّضَا بِقَضَاءِ اللَّهِ
وَالتَّفْوِيزُ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ وَالتَّوَكُّلُ عَلَى اللَّهِ وَالصَّبْرُ
عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى

*Hamsün mine'l-îmân men lem yekün fî-
hi şey'ün min hü fe-lâ îmâne le-hû et-teslîmü
li-emrillâhi ve'r-rıdâ bi-kadâillâhi ve't-
tefvîdu ve't-tevekkülü 'alallâhi ve's-sabru
'inde's-sadmeti'l-ûlâ.*⁸

Abdullah b. Ömer *radıyallahu an-
hümâ'*dan rivayet olunmuş.

İkinci hadîs-i şerîf, bunu da söyler söyle-
mez, herhalde konu, saat, tamam olur, bitiri-
riz dersimizi.

“Beş şey vardır, bunlar imandandır.” Ya-
ni îmânın gereğidir, imanlı insan böyle yapar,
mü'mince bir iştir, imanın sonucudur. *Men
lem yekün fî-hi şey'ün min hü.* “Bu beş şey-
den birisi veya birkaç tanesi hiç yoksa bir
insanda.” “O insanın imanı çok çürüktür,
onun imanı yoktur!” diyor Peygamber *sallal-
lahu aleyhi ve sellem* Efendimiz.

[Bunlar] neymiş?

Yani bunlar yoksa insanın imanı yoktur, diyor. Demek ki imanın gereğiymiş, imanı teşkil eden şeylermiş, imanın tezahürü olan şeylermiş, iman olduğu zaman olan şeylermiş... İman olmadığı zaman bunlar da olmuyor. Onun için bunların bizde bulunması lazım. Eğer biz bunlara sahip değilsek sahip olmak için gayretlenmeliyiz, gözümüzü dört açmalıyız. Bir;

et-Teslîmü li-emrillâhi. “Allah’ın emrine teslim olmak!”

Yani Allah buyurmuş, emretmiş, yasaklamış, biz buna ne yapacağız?

Kabul edeceğiz, razı geleceğiz.

Âsi olursak kabul etmezsek?

“Ben Allah’ın o emrini kabul etmiyorum...” [derse] kâfir olur insan.

“Efendim, öyle olmasın da böyle olsun...”

Allah’a akıl mı öğreteceksin? O da olmaz, itiraz da olmaz, karşı gelmek de olmaz.

“E ben duydum, tamam iyi güzel ama yapmayacağım.”

Yapmazsa günahkâr olur insan. Yani Allah’ın buyruğunu tutmuyor, yapmıyor, gü-

nahkâr olur. Allah'ın emrine müslümanın teslim olması lazım.

Boşuna çabalama deriz ya çırpınma, çabalama boş yere, deriz. Müslüman olan kimse de Allah'ın emrine teslim olacak. Boş yere itiraza kalkışmayacak, çırpınmayacak; kabul edecek, emrini tutmaya çalışacak.

“Amma hocam Allah'ın emirlerinin bazıları da zor!..”

Tamam, zor.

Bazıları pek de tatlı değil.

Tamam, Kur'an-ı Kerîm söylüyor bazıları nefse tatlı gelmez, nefse ağır gelir, zor gelir... Ama yapılması lazım.

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهُ لَكُمْ

*Kütibe 'aleykümü'l-kıtâlü ve hüve kürhü'l-İleküm.*⁹ “Allah size düşmanlarla çarpışmayı farz olarak yazdı, ama o sizin hoşunuza gitmez!” diyor Kur'an-ı Kerîm. Biliyor, yani Rabbimiz bazı şeylerin bizim hoşumuza gitmeyeceğini, bize ağır geleceğini, keyfimizi kaçıracağını, keyfimize zevkimize ters oldu-

⁹ 2/Bakara, 216.

ğunu biliyor. Tamam, öyle ama bu dünya im-tihan dünyası olduğundan onu yapacağız.

Şimdi savaşmayı istemiyor başka millet-ler. O millet başka bir milletle çarpışmaya kalktığı zaman adam isyan ediyor; ben sa-vaşmam ben kabul etmem bilmem ne, filan.

Şimdi mesela Yahova şahitliği diye bir mezhep çıkarttılar Amerika'da. Hıristiyan, yahudi karması bir inanç; bayrağa karşı, or-duya karşı, savaşa karşı filan... Böyle prensip-leri var.

Geliyor bizim memlekette propaganda yapıyor.

Neden?

Ananın babanın açıkgöz evlâdı sen misin? Sen bizim memlekette açıkgözlük edeceksin, ordunun, bayrağın, askerinin çarpışmanın aley-hinde şey yapacaksın, ondan sonra sen ordun-la geleceksin, Basra Körfezi'ne gemilerini çekeceksin müslümanlara baskı yapacaksın. Gideceksin Vietnam'da orayı tepeleyeceksin; geleceksin beri tarafta Libya'yı tepeleyecek-sin... Vay be! Ne kadar açıkgözmüştün sen!

Yani kendisi yapmasa anlayacağım. Ken-disi yapmasa; “Yo! Benim hiç savaştan yana şeyim yoktur...” [dese tamam.] Kuzu gibi,

melek gibi görünüyor; arkasında iki tane beyaz kanat takmış, gören de melek sanır. Ondan sonra buraya adamlarını salıyorlar, maaş da veriyorlar, kendilerini kabul edene. Binalar da yapıyorlar, biz ayrı bir diniz diye de; bizim kanunlarımızda bir takım yasaklar var, onları aşmak için bazı çareler buluyorlar. Kaymak kaymak kâğıtlara, propaganda kitaplarına fikirlerini yazıp müslüman ülkelere gönderiyorlar, müslüman işçilerin, cahillerin, köylülerin arasına giriyorlar, onların suyundan gidiyorlar, kendilerine çekmeye çalışıyorlar.

Harp yok, darp yok, savaş yok, bayrak yok, asker yok, emir yok... Bak ne kadar rahat! Haydi siz de böyle olun, filan diyorlar.

Allah Allah! Onlar oradan çıkmış; beri tarafta bakıyorsunuz İngilizler 500-600 milyonluk Hindistan'ı istilâ etmişler. Bacak kadar bir devlet nasıl yapmış, insan onu da anlayamıyor. İngiltere, şöyle haritada yerine bakıyorsunuz, istilâ ettiği Hindistan'a bakıyorsunuz. Hint'teki kalabalıklara bakıyorsunuz... Bu kalabalıklar İngilizlere üf deseler dünya üzerinde fırtına, bora, kasırga olur; İngilizlerin hepsi havalara savrulur ama o kadarcık küçük bir devlet o kadarcık büyük bir yeri istilâ etmiş.

Müslümanları da tepelemiş, müslümanları uyuşturmak için orada mezhep de çıkartmışlar. Her şey tamam. İyi güzel! Bir de o mezhebin kurucusu adam çok büyük adam; havalarda havalarda havalarda, çok yüksek bir adam. Her şey güzel ama Allah'ın cihat emri yok mezheplerinde.

Neden?

İngiliz'in işine gelmiyor da ondan. İngiliz'in işine gelmiyor.

Namaz kılmak var mı Sayın İngiliz lordu söy falanca efendi?! Namaz kılmamıza lütfen müsaade eder misiniz?

Ederiz, onda bir zarar yok. Camiye geliyor namaz kılıyor, kalkıyor gidiyor.

Ama savaşmak, kâfire boyun eğmemek?

Hâ, o dininizde yok. Dinimizde var da, yeni bir mezhep çıkartıyor, o mezhepte yok. o mezhebin propagandasını yapıyor, yayıyor.

Ne lüzum varmış cihada?

Peki, cihada lüzum yok da sen İngiliz kepazesisi! Hindistan'da, benim diyarımda ne arıyorsun? Ne arıyorsun; soyup soğana çevirdin ortalığı.

Dünyada bir büyük tiyatro oynuyor ki bazı sahneleri komedi, kahkahadan güle güle

insanın kasıkları patlar. Bazı yerler trajedi, gözyaşlarından, akan sulardan dünyalar, sellerden mahvolur, gark olur. Böyle bir acayip dünyadayız ki! Milletin aklı mı yok, öteki halkların aklı mı yok? Nasıl oluyor bilmiyorum. Aldatan aldatana, istismar eden edene, ezen ezene gidiyor işler.

İman olmayınca öyle oluyor. Onun için Allah'ın emrine müslüman tam teslim olacak.

Savaş mı, savaş mı farz olmuş?

Tamam, farzsa farz.

Sonunda ölüm var!

Olsun. Hayatı veren Allah, öldüren de Allah; dilediği zaman yaşatır, dilediği zaman ölürüm.

E canım niye sen başkasının emrine, komutasına gireceksin? Yani niye o komutana itaat edesin, etme?

Yoo, bir işin düzenli olması lazım. Ben camide namaz kılarken bir tanesi öne geçer *Allahuekber* der, ona uyarım. Müslümanlıkta intizam vardır. Üç kişi yola gitse, bir tanesinin imam olması lazım; yolculukta bir düzen olsun diye. Aralarında derhal bir teşkilatlanma teşekkül etmesi lazım.

Onun için biz, ben şahsen mesela askere giderken akşam yemeğini yemeden gittim Tuzla Piyade Okulu'na. Pazartesi günü teslim olacaktık, rahmetli hocamızın, kayınpederimizin elini öptük, ondan sonra akşam ezanı okunmadan daha yemek yemeden gittik Tuzla Piyade Okulu'na ki iki saat önce gidelim de askerî kışlanın içine, sevabımız daha çok olsun diye. Biraz o günlerde böyle nöbet tutmanın sevabından, Allah yolunda cihat etmenin sevabından şeyler okumuştuk; o hevesle sevap kazanalım diye gittik.

Tabii orada bizi çok sükût-u hayâle uğrattılar; orada küfürler, gürültüler, patırtılar... Allah ıslah etsin de fakat biz o niyetle, böyle hevesle gittik. Savaşta da hevesle çarpışırız, ölünce de tabii Allah rızası için çarpışıp ölürsek, imanla şey yaparsak [ölürsek] şehit oluruz.

“Efendim, falanca adam şehit oldu!”

Nerdeyse içkiyi içip çatlayana da şehit oldu, diyecekler. Bizim memlekette şehitliği de karmakarış bir hâle getirdiler.

Herkes şehit olmaz. Bir kere kâfirin şehit olması yoktur; iman şart. İkincisi, yaptığı şeyi Allah rızası için yaparsa şehit olur. Yani ben

gideyim falanca adama çok kızıyorum, onunla hele bir karşılaşayım, onu bir kurşunda yere sereyim, diye bir kızgınlıktan dolayı gitse şehit sevabı alamaz. Bir menfaatten dolayı gitse şehit sevabı alamaz. Allah rızası için;

وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا

*Li-tekûne kelimetullâhi hiye'l-'ulyâ.*¹⁰

“Allah’ın dini yüce olsun.” diye yapılan savaşta insan şehit olur. Şimdi adam dans ederken göbeği çatlasa yere düşse ölse, şehit! Şöyle olsa şehit, böyle olsa şehit... O kadar ucuz değil bu. Sen zaten şehit desen de Allah şehit saymadı mı kıymeti yok. Bazı insanlar harpte bile olsa şehit olmayacak!

Peygamber Efendimiz’in zamanında birisi çarpışıyormuş; döne döne kılıç savurarak, kaplanlar gibi saldırarak kaç kişiyi devirerek çarpışıyormuş, demişler ki;

“Ne güzel çarpıyor yâ Resûlallah, ne kahramanca çarpıyor.” Demiş ki;

“O cehennemdedir, cehennemliktir!” Ahâli şaşırılmış, sarsılmış, demişler ki;

---

¹⁰ 9/Tevbe, 40.

“Yâ Resûlallah! Çarpışıyor müslümanların safında, müşriklere hücum ediyor, onları öldürüyor...”

“Cehennemliktir!” demiş. Çünkü o Allah’ın peygamberi, Allah gözünden perdeyi kaldırıyor, gösteriyor, bildiriyor. O çarpışan adam cehennem odunu. Cehennemlik. Yanlış da söyleyecek değil.

Sahabenin hatırı için Resûlullah Efendimiz gerçeği ters mi söyler?

Söylenmez. İsterse herkes inansın isterse inanmasın...

“Cehennemliktir!” demiş. Ahâli sarsılmış, ne diyeceğini şaşırılmış. Yani imanları da biraz böyle bocalamaya girmiş; Allah Allah! Bu ne biçim şey! “Cehennemliktir!” deyince korkmuşlar da tabii.

Hem Allah yolunda çarpışıyor çarpışıyor hem de ondan sonra nasıl cehennemlik olacak, filan derken, biraz vakit geçmiş. Bir haber gelmiş ki;

“O demin kahramanca böyle çarpışıyor gibi görünen o şahıs yaralandı, yaralandıktan sonra da yarasının acısına dayanamadı. Kılıcın kabzasını yere dayadı, sivri tarafını karnına

dayadı, üstüne çöktü; kendi kendisinin hayatına son verdi, intihar etti.”

O zaman bütün ordunun bu meseleyi bilenleri *Allahuekber* demişler. Yani “Allah büyüktür ve en büyüktür ve Resûlullah Allah’ın hak peygamberidir!” Bak o iş olmadan onun cehennemlik olduğunu bildi, o şahıs intihar etti. İntihar edince cehennemlik olur insan.

İntihar edince cehennemlik olur. Çünkü bu can senin canın, senin malın değil, benim canım, benim malım değil. Senin canın sana emanet, benim canım bana emanet.

Kimin emaneti?

Allah’ın emaneti. Emaneti ne zaman isterse sahibi gelir alır. Sen ona iyi bakmakla vazifelisin. Böyle olmadığı zaman o öyle kılıcıyla intihar ettiğinden cehennemlik oldu.

Ama İslâmî savaşta öldü?!

Eğer onun öyle batırıldığını kimse görmezse onu da alacaklardı, şehitlerin arasında defnedeceklerdi ama o cehennemlik! Peygamber Efendimiz’in ordusunda çarpışıyordu ama cehennemlik. Kafası bozuk olunca, işi bozuk olunca şehit olamaz.

Allah'ın emrine teslim olacak bir; hoşuna gitse de gitmese de.

Paranın bir kısmını ver, diyor Allah.

Yapma yahu şimdi hocam, ben bu parayı nasıl kazandım biliyor musun? Geceleri uyumadım, sabahları erken gittim, ne zahmetlerle ne hırslarla uğraştım didindim, şimdi bu paranın verecek miyim bir kısmını?

Vereceksin! Allah'ın emri.

Pek hoşuma gitmedi bu.

İsterse gitsin, isterse gitmesin. Allah sana hepsini veriyor da sen bir parçasını vermekten sakınıyorsun, edepsiz! Allah'ın emrine tâbi olacaksın; hoşuna gitse de gitmese de. Hoşuna gidince herkes güle oynaya gider de, asıl Müslümanlık hoşuna gitmediği zaman belli olur. Allah'ın emirleri biraz senin keyfine ters olduğu zaman anlaşılacak. Bakıyorum, bizim yirminci yüzyıl müslümanları işlerine gelmeyen bir şey oldu mu döndürüp dolaştırıp, döndürüp dolaştırıp Allah'ın emrini eğip büküp bir hâle getiriyorlar, olmaz! Bir bu bu. İkincisi;

e. Kadere Rıza

Ve'r-rıdâ bi-kadâillah. “Allah'ın hükmüne, kaderine, kazasına razı gelecek.” Razi

gelecek, itiraz etmeyecek, karşı gelmeyecek! Allah'ın hükmü böyleymiş, ne yapalım!.. Annesi, kızı, çocuğu ölmüş, yıllar yılı bebeği olmamış olmamış olmamış olmamış, Allah ondan sonra 20 sene bir bebek vermiş. Onlar da el bebek gül bebek pamukların içine sarak böyle, gül sularıyla yıkayarak bakarlar-ken, hay Allah, yine vefat edivermiş çocuk. E yâ Rabbi! Şimdi benim bu çocuğumu da elimden alacaktın?" bilmem ne filan başlıyor itiraza mesela, olmaz. Allah'ın kaderine, takdirine razı gelecek, itiraz etmeyecek. Veren Allah, alan Allah diyecek. Hoşuna giden şeyde de gitmeyen şeyde de. Üçüncüsü;

Ve't-tefvîdu ilallâh. "İşlerini Allah'a ısmarlayacak." Allah yardım eder, Allah benim yardımcımdır, ben işlerimi Allah'a havale ediyorum! diyebilecek. İmanın gereği bu; herkes yapamaz.

Ve't-tevekkülü 'alallâh. "Allah'ı vekil edinecek, Allah'a dayanacak!" Evelallah diyecek, Allah'a dayanacak. Ondandır;

Ve's-sabru 'inde's-sadmeti'l-ûlâ. "Üzücü, sıkıcı, sıkıntılı, belalı iş başına ilk geldiği zaman, ilk anda dişini sıkacak, sabredecek!"

Demek ki beş şey imandanmış; bunlar oldu mu ne âlâ, olmadı mı o insanda iman yok demek: Bir, Allah'ın emrine teslim olacak. İki, Allah'ın kaderine, kazasına razı olacak itiraz etmeyecek. Üç, işlerini Allah'a ısmarlayacak. Dört, Allah'a dayanacak. Beş, bela, musibet geldiği zaman dişini sıkacak, sabredecek.

Bunlar varsa, mümindir bunlar yoksa mü'min değildir o kimse. Ama *lâ ilâhe illallâh Muhammedün resûlullâh* dedi. Dedi ama, elmanın dışı güzel, içi çürük. Onun gibi. Karpuzun dışı karpuz, içine bir bıçak vurduğun zaman pof diye patlıyor, ekşimiş! Onun gibi bir şey, iman yok içinde.

İşte mesela bir insan Allah'a, Allah'ın emrine razı [gelmese], teslim olmasa emirlerini tutmasa, buyruğuna itaat etmese, Allah'ın kazasına hükmüne razı gelmese isyan etse, işlerini Allah'a bırakmasa, Allah'a dayanmasa, Allah'tan gayriye dayanırsa; ya benim sırtım öyle kuvvetli bir yere dayalı ki sen biliyor musun benim kim olduğum mu? Benim falanca ağa adamımdır, filanca paşa akrabamdır, filanca general dostumdur, filanca bakan akrabamdır, başbakanla akrabalığım

vardır, reisicumhurla samimiyetim vardır, işte şu kadar param vardır, bu kadar yakınım vardır, bu kadar [bilmem neler neler...] Bir zamanlar nice saltanatların sürüldüğü yerlerde sonra yeller eser.

Fatih Sultan Mehmed İstanbul'a girmiş;
Öyle bir İran şiiri var ki;

قصر قيصر عنكبوت برده زاری ميکومنت در

بوم،نوبت می زند بر تارم افراسياب

*Bûm nevbet mî zenet der târemi efra-
siyâb*

*Perdedârî mîkunet der kasri kayser an-
kebût.*

Yani "Kayser'in, Bizans imparatorunun sarayında şimdi örümcekler perdecilik yapıyor!" diyor yani. [Dünyaya aldanmaya] değmiyor işte... Bir zamanların sarayları bir zaman sonra harabe oldu, bir zamanın şahları gurbetlerde kanserden öldü, bir zamanın "dev benim" diyenleri bir zaman sonra rezil oldu, bir zamanın firavunu, Mısır'ın hükümdarı, hükümdarlık yetmedi de "Mısır'ın tanrısı benim." diyen Firavun suyun içinde kark ol-

du, boğuldu gitti. Karunlar toprağın içine göçtü gitti.

Onun için sen Allah'a dayanmazsan, paraya dayanırsan para gider. İnsana dayanırsan ölür, akrabalarına dayanırsan sana küserler. Allah'a dayanacak ve başınıza bir musibet geldiğinde, geldiği zaman bunlar Allah'ın imtihanıdır, diyeceğiz; Allah'a teslim olacağız. İşin özü, esası budur.

Rabbimiz cümlemizi imanı bu derece güzel ve kuvvetli olanlardan eylesin.

Fâtihâ-yı şerîfe mea'l-Besmele.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

11 Cemâziye'l-Âhir 1408 / 30.01.1988

Sapanca/ Sakarya

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

